

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Για να γράψουμε ένα κείμενο, εκτός από τις ιδέες που πρέπει να διαθέτουμε, πρέπει να λάβουμε υπόψη και το επικοινωνιακό πλαίσιο, μέσα στο οποίο θα το εντάξουμε. Αυτό σημαίνει ότι το κειμενικό είδος που θα μας ζητηθεί διαφοροποιείται ανάλογα με το σκοπό για τον οποίο το γράφουμε, το πού απευθύνεται, τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες γράφεται.

Τα συνηθισμένα κειμενικά είδη είναι τα εξής:

1. Δοκίμιο

Είναι η πιο συνηθισμένη μορφή παραγωγής γραπτού λόγου. Καλούμαστε να αναπτύξουμε τις ιδέες μας πάνω σ' ένα θέμα επιχειρηματολογώντας και αιτιολογώντας τις θέσεις μας.

Σκοπός μας είναι η πειθώ, να πείσουμε δηλαδή τον άλλο για την ορθότητα των απόψεών μας. Χρησιμοποιούμε γ' ενικό, γ' πληθυντικό ή α' πληθυντικό πρόσωπο, χρησιμοποιούμε την κυριολεξία και όχι τη μεταφορά (αναφορική και όχι ποιητική λειτουργία της γλώσσας, χωρίς μεταφορές και άλλα εκφραστικά μέσα).

Δομή: Πρόλογος, Κυρίως θέμα, Επίλογος.

Ύφος: Χρησιμοποιούμε το προσωπικό μας ύφος, το οποίο πρέπει να κινείται μέσα στα πλαίσια της σοβαρότητας.

2. Επιστολή

Είναι ένα σχετικά σύντομο κείμενο που απευθύνουμε σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα, σε οργανισμούς, θεσμικά όργανα κλπ. Χρησιμοποιούμε β' ενικό ή β' πληθυντικό, ανάλογα με τον αποδέκτη της επιστολής, εκτός κι αν διατυπώνουμε γενικές κρίσεις, σχόλια ή συμπεράσματα, οπότε χρησιμοποιούμε γ' ενικό-πληθυντικό, α' πληθυντικό.

Ύφος: Αν απευθυνόμαστε σε φιλικό πρόσωπο, το ύφος είναι οικείο και φιλικό, απλό, με στοιχεία προφορικού λόγου. Απευθυνόμενοι σε επίσημο ή άγνωστο πρόσωπο, το ύφος μας είναι τυπικό και επίσημο. Πάντως το ύφος υπαγορεύεται και από το περιεχόμενο της επιστολής.

Δομή: Η επιστολή έχει την ακόλουθη δομή.

Προσφώνηση (Αξιότιμε κύριε..., Αγαπητέ... κλπ.)

Κύριο θέμα: Γνωστοποίηση της ταυτότητάς μας- ιδιότητάς μας.

Στοιχεία για καλύτερη κατανόηση (τοπικά, χρονικά, αναφορές στο παρελθόν, σύνδεση με τον σκοπό της γραφής της επιστολής).

Σκοπός της γραφής της επιστολής, παρουσίαση προβλήματος, ανακοίνωση αιτήματος.

Επιχειρηματολογία, θέσεις, αναλύσεις (αίτια-συνέπειες), προτάσεις- λύσεις - μέτρα.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση, συμπεράσματα, σύνδεση με σκοπό σύνταξης της Επιστολής

Αποφώνηση (Με τιμή... , Με εκτίμηση..., Με σεβασμό..., Φιλικά..., κλπ)

3. Άρθρο

Είναι ένα κείμενο που δημοσιεύεται σε εφημερίδες ή περιοδικά και παρουσιάζει ένα θέμα της επικαιρότητας με πληροφορίες, σχόλια, θέσεις, ερμηνείες και επιχειρήματα του - αρθρογράφου. Η διαφορά του με το δοκίμιο είναι η μικρότερη έκταση και το ύφος, το οποίο είναι πιο τυποποιημένο και προσαρμοσμένο σε μια γλώσσα δημοσιογραφική. Στοχεύει κι αυτό στην πειθώ, γ' αυτό έχουμε την *αναφορική* λειτουργία του λόγου

ΔΟΜΗ: 1 Τίτλος. Επιδιώκεται ένας εντυπωσιακός τίτλος, προκειμένου να προσελκύσει το ενδιαφέρον των αναγνωστών. Ταυτόχρονα, μέσα απ' αυτόν πρέπει να δίνεται το βασικό θέμα που θα απασχολήσει το άρθρο. Πολλές φορές ο τίτλος είναι παραπλανητικός ή αινιγματώδης για περισσότερο ενδιαφέρον.

2. Πρόλογος. Παρουσιάζει το θέμα με συντομία ή πολλές φορές τις συνθήκες που στάθηκαν αφορμή για να ασχοληθεί ο αρθρογράφος με το θέμα αυτό.

3. Κύριο θέμα. Όπως και στο αποδεικτικό δοκίμιο, παρουσιάζουμε τα επιχειρήματά μας προκειμένου να στηρίξουμε τις θέσεις μας, με τη σειρά που απαιτεί η λογική (πρόβλημα- αίτια -συνέπειες θετικές ή αρνητικές -μέτρα).

4. Επίλογος. Ανακεφαλαίωση, μέτρα(εφόσον δεν έχουν αναφερθεί).

4 Ομιλία, εκφώνηση λόγου

Μέσα από ρόλους πραγματικούς (ως μαθητής..., ως πρόεδρος της τάξης..., ως μέλος της Βουλής των Εφήβων) ή φανταστικούς (ως μέλος κάποιας οργάνωσης...) μπορεί να σας ζητηθεί να εκφωνήσετε έναν λόγο, του οποίου το κύριο μέρος ουσιαστικά δε διαφέρει από το κύριο μέρος του άρθρου ή του δοκιμίου, απλώς εδώ δεν πρέπει να ξεχνάμε πως έχουμε μπροστά μας ακροατήριο, απέναντι στο οποίο πρέπει τακτικά να χρησιμοποιούμε συγκεκριμένο λεξιλόγιο(αποστροφές στο κοινό, ερωτήσεις, επανάληψη προσφωνήσεων...). Η ιδιότητά μας καθορίζει το ύφος που θα χρησιμοποιήσουμε, όπως και στην επιστολή. Εδώ απαιτείται η χρήση α' ενικού προσώπου, με τη συνδρομή βέβαια και των άλλων προσώπων.

Δομή:

Χαιρετισμός ακροατηρίου. (Αγαπητοί συμμαθητές..., συμπολίτες..., συνάδελφοι..., Κύριοι Βουλευτές..., Κυρίες και Κύριοι...)

Πρόλογος. Γνωστοποίηση ιδιότητας, ανακοίνωση θέματος και αφορμής για την παρουσίαση αυτού του θέματος.

Κύριο θέμα. Διατύπωση θέματος-προβλήματος, καθώς και όλου του υποστηρικτικού υλικού μας πάνω σ' αυτό. Στη διάρκεια αυτού του μέρους, εμπλουτίζουμε το λόγο μας με *στοιχεία προφορικότητας* [αποστροφή στο κοινό, ρητορικές ερωτήσεις, χρήση β' πληθυντικού (Όλοι θα γνωρίζετε βέβαια..., Ας σκεφτούμε όλοι μας..., Ποιος νομίζετε πως ευθύνεται για όλα αυτά;..., Θα συνεχίσω, αγαπητοί συνάδελφοι, την ομιλία μου με... κλπ)] **Επίλογος.** Ανακεφαλαίωση, συμπεράσματα, μέτρα (Κλείνοντας θα ήθελα να τονίσω /ευχηθώ /θυμίσω... κλπ.).

Σας ευχαριστώ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η περίληψη είναι η συνοπτική απόδοση ενός οποιουδήποτε κειμένου, το οποίο έχουμε διαβάσει και κατανοήσει. Σκοπός μας είναι να γνωρίσει και να καταλάβει τις βασικές ιδέες του κειμένου και κάποιος, που δεν το έχει διαβάσει. Η περιληπτική απόδοση ενός κειμένου υποδηλώνει τη δική μας ικανότητα να επιλέγουμε τις πληροφορίες αξιολογώντας τις, καθώς και να συνθέτουμε ένα δικό μας κείμενο, βασισμένο στις πληροφορίες που μας παρέχονται.

Δημιουργία περίληψης.

Για να δημιουργήσουμε μια περίληψη ακολουθούμε τα εξής στάδια:

1. Διαβάζουμε ολόκληρο το κείμενο, ώστε να συλλάβουμε το θεματικό κέντρο(κύριο νόημα).
2. Το θεματικό κέντρο μπορούμε επίσης να το συλλάβουμε και από τον τίτλο του κειμένου, καθώς και από την πρώτη παράγραφο.
3. Διαβάζουμε κάθε παράγραφο ξεχωριστά, προσπαθώντας να κατανοήσουμε το βασικό της νόημα. Για το λόγο αυτό μπορούμε να γράψουμε δίπλα από κάθε παράγραφο έναν τίτλο (πλαγιότιτλος), συνήθως χωρίς ρήμα(αρηματικός). Σ' αυτό μπορεί να μας βοηθήσει η θεματική περίοδος ή η κατακλείδα της παραγράφου, όπως επίσης και οι λεπτομέρειες.
4. Στεκόμαστε ιδιαίτερα στις λεπτομέρειες που περιέχουν σημαντικά νοήματα και στις λέξεις-κλειδιά, τις οποίες και υπογραμμίζουμε.
5. Εντοπίζουμε τη μέθοδο ανάπτυξης των ιδεών του κειμένου. Οι ιδέες μπορεί να αναπτύσσονται ως εξής:
 - παράθεση γεγονότων με χρονολογική σειρά -παρουσίαση ενός φαινομένου, αίτια εμφάνισης, συνέπειες, μέτρα αντιμετώπισης
 - πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα ενός φαινομένου -παράθεση ιδεών με κλιμάκωση π.χ. από τα λιγότερο σημαντικά στα περισσότερα σημαντικά.
6. Ξεκινάμε τη συγγραφή της περίληψης, λαμβάνοντας υπόψη κάποιους βασικούς κανόνες και χρησιμοποιώντας συγκεκριμένο λεξιλόγιο.

Κανόνες.

1. Δε χρησιμοποιούμε ευθύ, αλλά συνήθως πλάγιο λόγο, αφού δε γράψουμε δικές μας ιδέες (α' πρόσωπο), ούτε κάνουμε διάλογο με τον αναγνώστη (β' πρόσωπο).
2. Το κείμενο της περίληψης είναι δικό μας, συνεπώς δε μιμούμαστε **το ύφος του** συγγραφέα, δεν παραθέτουμε αυτούσιες φράσεις-λέξεις και φυσικά **δεν αντιγράφουμε** το κείμενο. Αν χρειαστεί αυτούσια παράθεση, αν υπάρχουν τεχνικοί όροι που **πρέπει** να αναφερθούν για να αναδειχθεί το νόημα του κειμένου, τότε χρησιμοποιούμε εισαγωγικά.

3. Δε διατυπώνουμε (άσκοπα) ερωτήματα.
4. Δεν αναφέρουμε συγκεκριμένα παραδείγματα.
5. Δεν αναλύουμε παρενθετικά ή δευτερεύοντα νοήματα.
6. Δεν επαναλαμβάνουμε νοήματα που έχουμε ήδη αναφέρει.
7. Δε σχολιάζουμε τις ιδέες και το ύφος του συγγραφέα. Είτε συμφωνούμε είτε διαφωνούμε με το κείμενο, δεν παίρνουμε θέση.
8. Προσπαθούμε να εξοικονομήσουμε λέξεις, γι' αυτό δε φλυαρούμε.
9. Η περίληψη είναι ένα κείμενο 80-100 λέξεων. Δεν είναι σκόπιμος ο χωρισμός σε παραγράφους. Μια παράγραφος είναι αρκετή.

Η συγγραφή της περίληψης γίνεται με βάση το συνολικό νόημα του κειμένου ή με βάση τα επιμέρους νοήματα των παραγράφων και τους πλαγιότιτλους.

Λεξιλόγιο περίληψης.

Εισαγωγή.

<Μπορούμε να ξεκινήσουμε με την παράθεση του γενικού νοήματος του κειμένου, ώστε να γίνει αμέσως κατανοητό από τον αναγνώστη πού κυμαίνεται αυτό>.

Το κείμενο αναφέρεται σε..., Στο κείμενο γίνεται λόγος για..., Ο συγγραφέας/ δοκιμιογράφος/ αρθρογράφος/ επιφυλλιδογράφος/ σχολιαστής/ αναλυτής μιλάει για.../ κάνει λόγο για.../ αναφέρεται σε.../ θίγει το θέμα.../πραγματεύεται.../ καταπιάνεται με.../σχολιάζει.../ αναλύει.../ εξετάζει.../ παρουσιάζει.../ διατυπώνει την άποψη ότι...

Κύριο μέρος.

Σύμφωνα με το συγγραφέα..., Όπως υποστηρίζει(πιστεύει, ισχυρίζεται) ο συγγραφέας..., Σύμφωνα με (κατά) τη γνώμη του συγγραφέα..., Μέσα από το κείμενο(τα γραφόμενα) διαφαίνεται η άποψη(θέση) του συγγραφέα ότι..., Ο συγγραφέας συνεχίζει προσθέτοντας (συμπληρώνοντας) ότι...

Υπερθεματισμός: Ο συγγραφέας τόνιζα..., υπογραμμίζει..., επισημαίνει..., υποστήριζα..., αποδέχεται...

Απορία: Ο συγγραφέας αναζητά. διερωτάται..., αναρωτιέται..., διερευνά...

Άρνηση: Ο συγγραφέας αντί κρούει..., αντιτίθεται..., αρνείται..., δε σύμφωνα' με την άποψη ότι..., διαφωνεί με...

Επεξήγηση: Ο συγγραφέας εξηγεί..., ερμηνεύει..., εμβαθύνει..., αναζητά.... εκτιμά..., εικάζει..., διακρίνει..., διευκρινίζει..., θεωρεί βέβαιο κλπ...

Επίλογος.

Το κείμενο ολοκληρώνεται με τη διαπίστωση ότι...,

Ο συγγραφέας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι.../ συμπεραίνει ότι.../ ελπίζει.../ στοχεύει.../εύχεται...

Βέβαια, στο λεξιλόγιο χρησιμοποιούμε και τις διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις, προκειμένου να έχουμε ένα κείμενο με συνοχή και λογική σειρά.

Έτσι έχουμε:

-επίσης, ακόμη, επιπλέον, επιπροσθέτως, στη συνέχεια...

-αλλά, όμως, ωστόσο, αντίθετα...

-τέλος...